

Problematyka regionalizacji fizycznogeograficznej pogranicza polsko-czeskiego w Sudetach Środkowych

The physicogeographical regionalization problems of Poland-Czech Republic borderland in Middle Sudetes

Janusz Łach¹, Mateusz Rogowski², Agnieszka Rozenkiewicz³

Institut Geografii i Rozwoju Regionalnego
Uniwersytet Wrocławski
e-mail: ¹lach@geogr.uni.wroc.pl

Abstract. On 21st of December 2007 Poland and Czech Republic, as well as other countries, acceded to the Schengen Area and the old national, social and political divisions in Central Europe disappeared. The new reality creates new aims to study natural, social and economical phenomena in borderland area. One of the first problems to solve in relations between Poland and Czech Republic is common regionalization of Sudetes. The aim of this paper is to unify the physicogeographical regionalization along borderland between Poland and Czech Republic in Sudetes Mountains, on the macroregion and mesoregion levels. The study shows similarities and differences between the regional names and puts a new interpretation on the names of the physical-geographical regions.

Key words: Sudetes, Poland-Czech Republic borderland, the regionalization, macroregions, mesoregions

Słowa kluczowe: pogranicze polsko-czeskie, regionalizacja, makroregiony, mezoregiony

Wstęp

Granica polsko-czeska w obrębie województwa dolnośląskiego o długości około 500 km została wytyczona po 1945 roku w ramach uzyskania ziem zachodnich przez Polskę i Czechy na mocy Konferencji Poczdamskiego (17.07.- 02.08.1945). Na jej przebieg miały wpływ głównie czynniki polityczno-historyczne w mniejszym stopniu geograficzne i przyrodnicze. Decyzje polityczne sprawiły, iż granica ta dzieli obecnie jednorodnie obszary morfologicznie, które posiadają odmienne nazewnictwo np. Pogórze Izerskie i Frýdlantská pahorkatina. Naglącą jest, więc potrzeba ujednoczenia regionalizacji i nazewnictwa pogranicza polsko-czeskiego. Uzgodnienia te potrzebne są do badań z dziedziny: geografii regionalnej, turystycznej, ochrony przyrody, waloryzacji i oceny krajobrazu na potrzeby zagospodarowania przestrzennego.

Pogranicze polsko-czeskie to obszar o bogatej historii przenikania się wpływów polskich, czeskich, austriackich oraz niemieckich. Obecnie istniejąca granica polsko-czeska była efektem ustaleń prusko-austriackich podczas pokoju wrocławskiego w 1742 roku, kończącego drugą wojnę śląską. Nie licząc niewielkich korekt po II wojnie światowej, granica ta pozostała do dziś w niemal niezmiennym przebiegu. Przełomowym wydarzeniem w historii pogranicza polsko-czeskiego było wstąpienie obu krajów do Strefy Schengen w dniu 21 grudnia 2007 roku. Od tego dnia, gdy granice zostały formalnie otwarte, możliwa jest nieograniczona, wzajemna i wielopłaszczyznowa wymiana wpływów i doświadczeń, jaka dotychczas nie miała miejsca w historii Polski i Czech. Nowa rzeczywistość umożliwiła postawienie wielu nowych, wspólnych, celów do badań nad zjawiskami przyrodniczymi, społecznymi i ekonomicznymi, a także wzajemnej wymiany doświadczeń na płaszczyźnie naukowej.

Przeszość wywarła kilkakrotne zmiany języka urzędowego z polskiego na czeski a następnie niemiecki. Po odzyskaniu niepodległości ziemie te weszły w granice Polski i Czech. Nazewnictwo geograficzne w języku niemieckim nie zostało zaakceptowane w większości przez polską stronę, która nadając nowe nazwy nie kierowała się wcześniejszym nazewnictwem historycznym lub regionalnym. W efekcie wiele obiektów geograficznych posiada odrębne nazwy o różnych toponimach.

Jednym z zadań autorów jest próba wznowienia prac nad regionalizacją Sudetów obejmujących ustalenia przebiegu granic podziału fizyczno-geograficznego pogranicza na poziomie mezo- i mikroregionów.

Celem artykułu jest podjęcie próby stworzenia ujednoczonego podziału fizycznogeograficznego pogranicza polsko-czeskiego na szczeblu mezoregionów z zachowaniem zasad:

- apolityczności regionów poprzez wydzielenie granic regionów niezależnych od podziałów administracyjnych i politycznych,
- spójności regionów dla obszarów posiadających wspólne cechy fizycznogeograficzne,
- równoprawności regionów, gdzie przebieg granic jest zgodny z przyjętymi kryteriami regionalizacji.

Kolejnym celem prowadzonych badań jest również próba uporządkowania nazewnictwa podziału fizyczno-geograficznego pogranicza polsko-czeskiego na płaszczyźnie makro i mezoregionów. Zgodności i rozbieżności w ilości i pochodzeniu nazw, wymuszają na autorach dokonanie próby wprowadzenia nowego nazewnictwa przy zachowaniu zasady spójności, równoprawności oraz suwerenności nazw.

W badaniach autorzy posłużyli się mapą fizyczną w skali 1:500 000 Śląsk Dolny i Opolski oraz mapami turystycznymi w skali 1:75000 i 1:50 000 dla pogranicza Polski i Czech. Do analizy przebiegu granic mezoregionów i makroregionów wykorzystano publikacje J. Kondrackiego (2009) i J. Demka (1987), które były podstawą analizy opracowania. Natomiast powyższe zadania problematyczne są nawiązaniem do badań regionalnych prowadzonych przez J. Balona (2000, 2001, 2004 a,b), z Uniwersytetu Jagiellońskiego dla pogranicza polsko-słowackiego.

Problem taksonomii regionów pogranicza polsko-czeskiego

Obowiązującymi podziałami regionalnymi po obu stronach granicy są; regionalizacja fizyczno-geograficzna autorstwa Kondrackiego (1994, 1998, 2002) w Polsce oraz Demka (1987) w Czechach. Regionalizacja fizycznogeograficzna autorstwa J. Kondrackiego jest podziałem uwzględniającym kompleksowość środowiska geograficznego, w którym jak zauważają Richling i Ostaszewska (2005) czynnikami przewodnimi jest rzeźba terenu i budowa geologiczna, a w dalszej kolejności klimat i roślinność.

Wydzielenie regionów przez J. Demka jest nieco odmienne od polskiego, w którym jak pisze Potocki (1994) Czeskie Sudety podzielone zostały w ramach regionalnego podziału, gdzie głównymi kryteriami była morfologia i geologia. W granicach obszaru badań autorzy Kondracki i Demek wyznaczyli 14 polskich i 11 czeskich mezoregionów (cz. *celek*). W efekcie, czego podział ten jest niespójny i wykazuje

spore różnice w liczbie regionów, ich granicach, randze taksonomicznej, a także nazewnictwie (Ryc. 1, Tabela 1).

Analizując przebieg granic mezoregionów na obszarze makroregionów Pogórze Zachodniosudeckie, Sudety Zachodnie oraz Krkonoska oblast, widoczna jest zgodność prowadzenia granic (Ryc.1). Największe rozbieżności w przebiegu granic występują w makroregionie Sudety Środkowe (cz. Orlická oblast). Podział fizyczno-geograficzny po stronie polskiej i czeskiej jest odmienny - J. Kondracki wydzielił tu 8 mezoregionów, podczas gdy J. Demek tylko 4. Podział autorstwa Kondrackiego (2002, 2009) wyróżnia: Bramę Lubawską, Góry Kamienne, Obniżenie Ścinawskie, Góry Stołowe, Pogórze Orlickie, Góry Orlickie, Góry Bystrzyckie i Kotlinę Kłodzką, natomiast czeski podział wyróżnia mezoregion o nazwie Podorlicka pahokatina, Orlickie hory, Kladaska kotlina oraz Broumovská vrchovina, dla której po polskiej stronie odpowiadają, aż cztery polskie mezoregiony: Brama Lubawska, Góry Kamienne, Obniżenie Ścinawki oraz Góry Stołowe (Tab.1).

Dokonane przez J. Demeka (1987) uogólnienia w mezoregionie Broumovska vrchovina, regionu o powierzchni przeszło 535 km², są kwestią problematyczną, gdyż zaliczono do jednego regionu obszary różniące się między sobą geologią, morfologią oraz pokryciem terenu (Javoří hory, Broumovská kotlina, Polická vrchovina, Broumovské stěny, Ostaš, Adršpašsko-teplické skály, Jestřebí hory, Žalceřská vrchovina).

Z uwagi na odmiennosc krajobrazu, budowy geologicznej i rzeźby terenu uzasadniony jest dalszy podział tego obszaru na jednostki o randze mezoregionu, zaproponowane już przez Potockiego (1994). Autorzy sugerują, aby Javoří hory (obecnie o randze mikroregionu) powinny zostać zaliczone do Gór Kamiennych, tworząc nowy region o nazwie Góry Kamiennie-Jaworowe, tym samym podniesieniu Javoří hor do rangi mezoregionu.

Następnie Broumovská kotlina (vrchovina) powinna zostać połączona z Obniżeniem Ścinawki i Obniżeniem Mieroszowskim tworząc jeden mezoregion o nazwie Ścinawsko-Broumowskie Obniżenie, którego osią jest rzeka Ścinawka (cz. Stěna). Również osobny mezoregion powinny tworzyć Zawory, Polická vrchovina oraz Góry Stołowe o nazwie Stołowo-Broumowskie Góry, a Zaclerskie Wyniesienie (cz. Žalceřská vrchovina) powinno zostać podniesione do rangi mezoregionu. Co się tyczy mezoregionu Brama Lubawska region ten powinien zostać sprowadzony do rangi mikroregionu a w jego miejsce za Walczakiem (1968) powstanie mezoregionu Kotlina Kamiennogórska obejmująca m.in. Bramę Lubawską, Kotlinę Krzeszowską. W efekcie podział ten będzie zgodny po obu stronach granicy, gdyż proponowane korekty niezgodności rang taksonomicznych i przeprowadzenie nowych granic ukazują nową przejrzystą regionalizację fizycznogeograficzną Sudetów Środkowych (ryc.2).

Góry Orlickie (cz. *Orlické hory*) i Góry Bystrzyckie (cz. *Bystřické hory*) w czeskich podziałach są traktowane jako jeden mezoregion, ze względu na podobieństwa w budowie geologicznej i morfologii. Natomiast polskie podziały widzą je osobno, prowadząc granicę pomiędzy nimi wyraźnymi obniżeniami doliny Bystrzycy Dusznickiej i Orlicy. Na terenie Czech granica ta poprowadzona jest przełomowym odcinkiem Dzikiej Orlicy (cz. *Divoká Orlice*) i Cichej Orlicy (cz. *Tichá orlice*), a następnie w kierunku południowo-wschodnimi i wschodnim otaczając wyniesienia Suchego Wierchu (cz. *Suchý vrch*) i Bukowej Góry (cz. *Buková hora*). Powyższa nieścisłość związana jest z uwzględnieniem różnych kryteriów przez regionalistów po obu stronach granicy, co spowodowało wydzielenie Gór Bystrzyckich i Orlickich o jednakowej taksonomii, które mogą tworzyć jeden mezoregion. Autorzy sugerują objęcie Gór Orlickich i Gór Bystrzyckich jednym mezoregionem – Góry Orlickie (cz. *Orlickie hory*), lecz z zachowaniem nazwy Góry Bystrzyckie, których ranga byłaby na poziomie mikroregionu.

Tab. 1. Makroregiony i mezoregiony pogranicza polsko-czeskiego

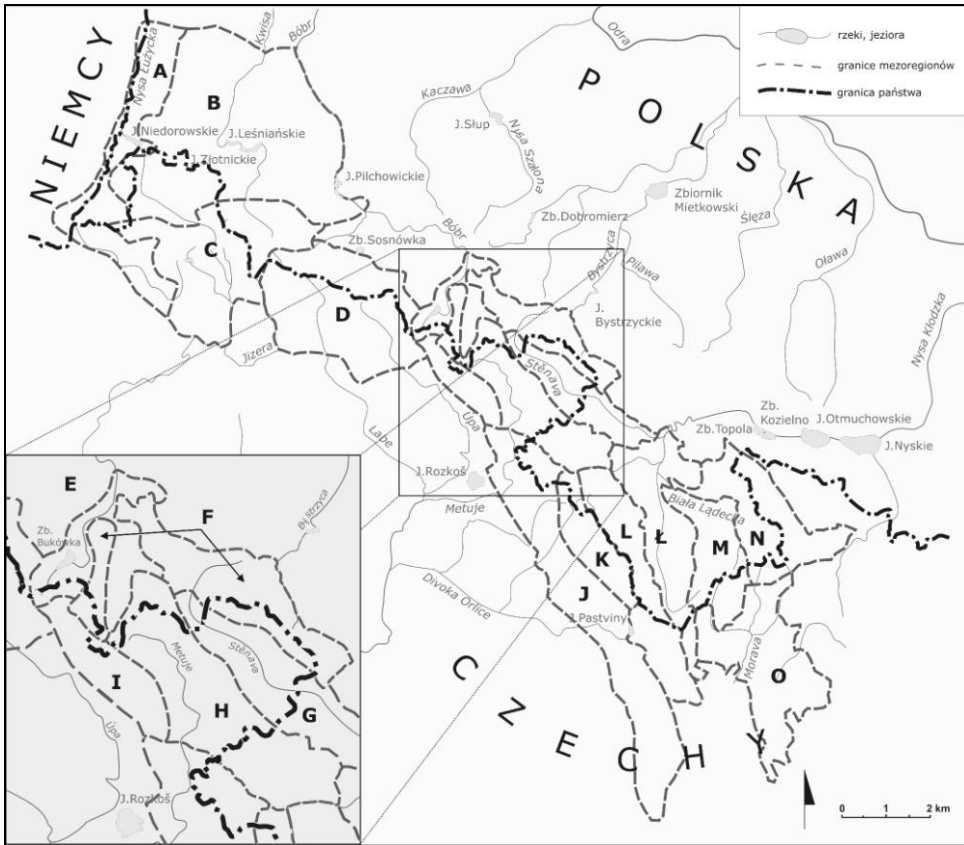
Tab. 1. Macroregions, mesoregions Poland-Czech Republic borderland regionalization

Makroregiony Polska	Mezoregiony Polska	Makroregiony Czechy (oblast/oblast)	Mezoregiony Czechy (celek)	
A - Pogórze Zachodniosudeckie (332.2)	1. Obniżenie Żytawsko- Zgorzeleckie (332.25)	E – Krkonošská oblast (IVA)	I – Žitavská pánev (kotlina) (IVA-4)	
	2. Pogórze Izerskie (332.26)		II – Frýdlantská pahorkatina (pogórze) (IVA-5)	
B – Sudety Zachodnie (332.3)	3. Góry Izerskie (332.34)		III – Jizerské hory (IVA-6)	
	4. Karkonosze (332.37)		IV – Krkonoše (IVA-7)	
C – Sudety Środkowe (332.4-5)	5. Brama Lubawska (332.41)		F – Orlická oblast (IVB)	V – Broumovská vrchovina (kotlina) (IVB-1)
	6. Góry Kamienne (332.43)			
	7. Obniżenie Ścinawki (332.47)			
	8. Góry Stołowe (332.48)	VI – Podorlicka pahorkatina (IVB-3)		
	9. Pogórze Orlickie (332.51)	VII – Orlické hory (IVB-2)		
	10. Góry Orlickie (332.52)			
	11. Góry Bystrzyckie (332.53)			
12. Kotlina Kłodzka (332.54)	VIII – Kladská kotlina (IVB-4)			
D – Sudety Wschodnie (332.6)	13. Masyw Śnieżnika (332.62)	G – Jesenická oblast (IVC)	IX – Králický Sněžník (IVC-4)	
	14. Góry Złote (332.61)		X – Rychlebské hory (IVC-5)	
			XI – Hanušovická vrchovina (IVC-3)	
<i>Kod 332.x wg. podziału Kondracki J. 2002</i>	<i>Kod 332.xy wg. podziału Kondracki J. 2002</i>	<i>Kod IVx wg. podziału Demek J. 1987</i>	<i>Kod IVx-y wg. podziału Demek J. 1987</i>	

Ryc. 1. Mezoregiony pogranicza polsko-czeskiego
 Fig. 1. The mesoregions of Poland-Czech borderland

Kolejnym obszarem problematycznym są Sudety Wschodnie na obszarze, których Góry Białskie zostały potraktowane przez J. Demka jako część Gór Złotych (cz. *Rychlebské hory*) pomimo zaliczenia ich przez polskich geografów do Masywu Śnieżnika. Wg. J. Potockiego (1994) argumentami przemawiającymi za czeskim rozwiązaniem jest zbliżona wysokość powierzchni szczytowej Gór Złotych i Białskich. Są one zwartymi masywami i trudno sprecyzować, które obniżenie linii grzbietowej powyżej strefy źródłiskowej Białej Łądeckiej, mogłoby rozdzielać oba te pasma. Takim wyraźnym obniżeniem w linii grzbietowej jest Przełęcz Płoszczyna (cz. *Kladské sedlo*), która wraz doliną Kamienicy i Morawki po stronie polskiej i doliną potoku Krupá po stronie czeskiej rozdziela Masyw Śnieżnika (cz. *Králický Sněžník*) od Gór Złotych (cz. *Rychlebské hory*).

Ryc. 2. Propozycja ujednoczenia podziału fizyczno-geograficznego pogranicza polsko-czeskiego
Fig. 2. The proposal of uniform the physiogeographical regionalization of Poland-Czech Republic borderland
A - Obniżenie Żytawskie (cz. *Žitavská pánev*); **B** - Pogórze Frydlantsko-Izerskie (cz. *Frydlantsko-Izerská pahorkatina*); **C** - Góry Izerskie (cz. *Izerské hory*); **D** - Karkonosze (cz. *Krkonosé*); **E** - Brama Lubawska (cz. *Libovská pánev*); **F** - Kamiennie-Jaworowe Góry (cz. *Kamení-Javoří hory*); **G** - Ścinawska-Broumowski Obniżenie (cz. *Broumovsko-Stěnavská kotlina*); **H** - Stolowo-Broumowski Góry (cz. *Stolovo-Broumovské hory*); **I** - Żaclerskie Wyniesienie (cz. *Žalččská vrchovina*); **J** - Pogórze Orlickie (cz. *Podorlická pahorkatina*); **K** - Góry Orlickie (cz. *Orlické hory*); **L** - Góry Bystrzyckie (cz. *Bystřické hory*); **Ł** - Kotlina Kłodzka (cz. *Kladská kotlina*); **M** - Masy Snieżnika (cz. *Králický Sněžník*); **N** - Góry Rychlebsko-Złote (cz. *Rychlebsko-Zlato hory*).

Problem nazewnictwa regionów pogranicza polsko-czeskiego

Na problemy niespójności regionalnej w przebiegu granic nakładają się jeszcze niespójności w nazewnictwie pogranicza, na co wskazywał Walczak (1968), Kondracki (1994). Kwestie nazewnictwa w szczególności na obszarze Sudetów Środkowych poruszał w badaniach J. Potocki (2000, 2008). Różnorodność nazewnictwa w obu krajach spowodowana jest wydarzeniami historycznymi od czasów średniowiecznych po współczesność. Istotnym okresem jest wiek XX, po 1945 roku, kiedy to obszar Sudetów wszedł w granice Polski i Czech. Nazewnictwo geograficzne regionalne w języku niemieckim nie zostało zaakceptowane w większości przez stronę polską, która nadając nowe nazwy konsekwentnie odrzucała wcześniejsze nazewnictwo historyczne lub regionalne. Strona czeska w mniejszym stopniu dokonała wprowadzenia nowych zmian, wykorzystując istniejące niemieckie nazwy

na przykład: Spindelmühle – Spindleruv Mlyn, Karlsbrunn – Karlova Studanka, Hohes Rad – Vysoke Kolo, Altvater – Praded, Friedland – Frydlant, Braunau – Broumov, Adersbach – Adrspach.

W efekcie procesu nazewnictwa pogranicza wiele obiektów geograficznych sąsiadujących ze sobą posiada odrębne nazwy. Istniejący dotychczas podział fizyczno-geograficzny pogranicza na płaszczyźnie mezoregionów, przeprowadzony przez J. Kondrackiego (1998) oraz J. Demka (1987), jest niespójny i wykazuje różnice w nazewnictwie regionalnym (ryc. 1).

Badania wykazały liczne problemy z interpretacją fizycznogeograficzną regionów (regiony o różnych rangach), pisownią nazw w języku polskim i czeskim, oraz ich genezą (Rozenkiewicz i inni 2010).

Strefa pogranicza polsko-czeskiego na odcinku granicy województwa dolnośląskiego zlokalizowana jest w obrębie prowincji Masywu Czeskiego (cz. *Česká Vysočina*), podprowincji Sudetów z Przedgórzem Sudeckim (cz. *Krkonošsko-jesenická soustava*). Już na poziomie podprowincji widoczne są różnice w nazewnictwie tej samej jednostki. Jak podaje Potocki (2000), od lat 80-tych XX wieku Czesi zaprzestali używania słowa „Sudety” ze względu na złe znaczenie z punktu widzenia politycznego i zastąpili je sztucznie wytworzoną nazwą pochodzącą od dwóch najwyższych pasm sudeckich - Karkonoszy i Wysokiego Jesionika (cz. *Krkonošsko-jesenická soustava*). W dalszym podziale, na omawianym obszarze znajdują się cztery makroregiony (cz. *oblast*), z których trzy są transgraniczne i posiadają również odmienne nazewnictwo po obu stronach granicy. Są to Sudety Zachodnie (cz. *Krkonošska oblast*), Sudety Środkowe (cz. *Orlická oblast*), Sudety Wschodnie (cz. *Jesenická oblast*) oraz leżące w całość po polskiej stronie Pogórze Zachodniosudeckie. Na tym poziomie taksonomicznym (makroregiony) granice wydzielonych jednostek po obu stronach granicy państwowej pokrywają się ze sobą i są spójne. Uzgadniając wspólne nazewnictwo makroregionów autorzy sugerują, aby czeskie Sudety nazwać podobnie jak polską część - Sudety Zachodnie (cz. *Západní Sudety*), Środkowe (cz. *Střední Sudety*) i Wschodnie (cz. *Východní Sudety*).

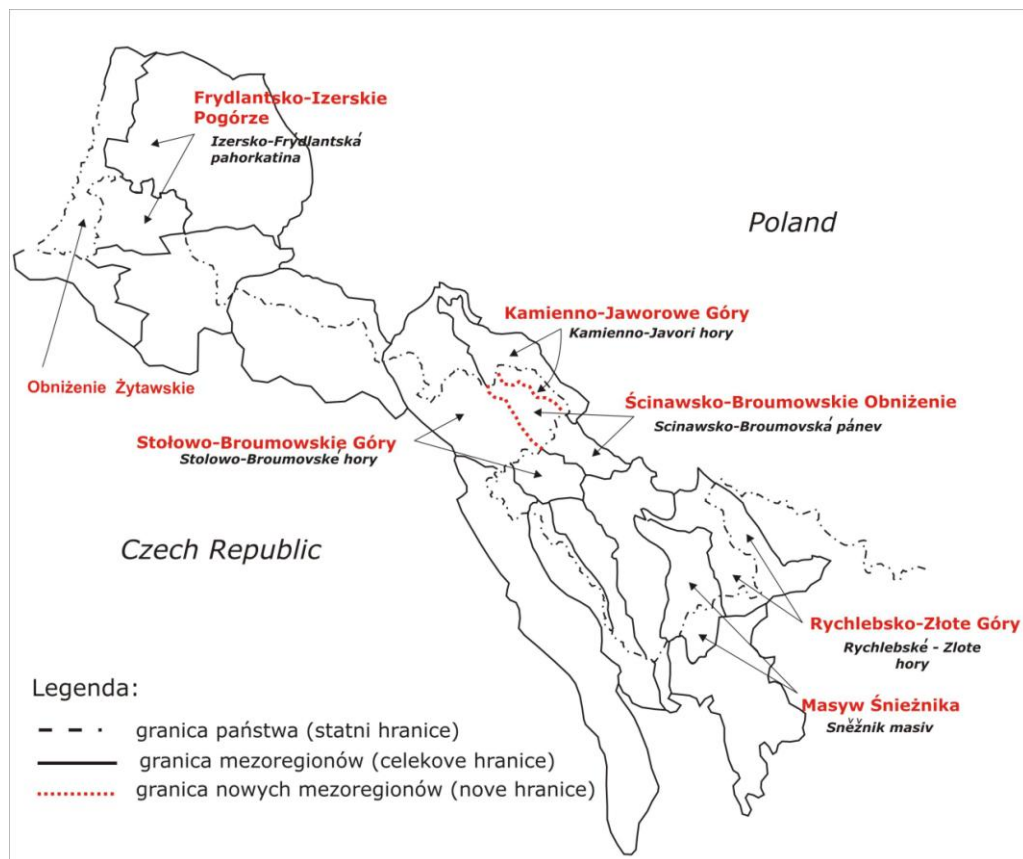
W badaniach nad nazewnictwem maro- i mezoregionalnym postanowiono podjąć próbę ujednoczenia nazw, z zachowaniem zasady transgraniczności oraz suwerenności. W tym celu przyjęto następujące zasady tworzenia nowych nazw regionów (Balon i in. 2004):

- jeżeli region posiada dwie różne, różnoprzmiące nazwy fizyczno-geograficzne to tworzymy jedną, wspólną dwuczłonową nazwę np. Frydlantsko-Izerskie Pogórze, Rychlebsko-Złote Góry, Ścinawsko-Broumowskie Obniżenie. Często w nazwie dwuczłonowej występują nazwy pochodzące od okolicznych miast, rzek, regionów kulturowych, co może wykluczać tworzenie jednorodnej nazwy, jednakże zachowując zasadę suwerenności nazwy należy pozostawić;
- jeżeli regiony graniczne posiadają podobną nazwę fizyczno-geograficzną to pozostawiamy nazwy krajowe. Jednakże podczas opisu regionu obejmujemy cały region nazwą a nazwę przyjmujemy jedną np. Karkonosze + Krkonoše w opracowaniach polskich będą opisywane jako Karkonosze. Podobnie określamy Góry Izerskie, Orlickie czy Obniżenie Żytańskie,
- jeżeli region posiada dwie zbliżone nazwy ale jedna z nich znacznie lepiej oddaje jej cechy fizycznogeograficzne, to należy przyjąć ją za obowiązującą np. Masyw Śnieżka + Králický Sněžník = Masyw Śnieżnika (cz. Sněžník masiv), Obniżenie Żytańsko-Zgorzeleckie = Żytańskie Obniżenie,
- jeżeli region posiada nazwę tylko po jednej stronie a po drugiej nie istnieje to pozostawiamy istniejącą nazwę np. Brama Lubawska czy Góry Bystrzyckie.

W wyniku zastosowania przyjętych zasad powstała nowa mapa podziału fizyczno-geograficznego Sudetów z sześcioma nowymi regionami – nazewnictwo polskie (kolor czerwony, nazewnictwo czeskie kolor czarny) - (ryc. 3):

- Frydlantsko-Izerskie Pogórze,
- Stołowo-Broumowskie Góry,
- Kamiennie-Jaworowe Góry,
- Ścinawsko-Broumowskie Obniżenie,
- Rychlebsko-Złote Góry,

- Masyw Śnieżnika, który powinien zostać zaakceptowany przez stronę czeską, poprzez nadanie jej nazwy Sněžnik masiv (dawna nazwa Králický Sněžník). Nowością jest również zmiana dwuczłonowej nazwy Obniżenie Żytawsko-Zgorzeleckie na Obniżenie Żytawskie.

Ryc. 3. Propozycja nowego nazewnictwa podziału fizyczno-geograficznego Sudetów
Fig. 3. Proposal of the new nomenclature of the physical-geographical division of the Sudetes

Redukcja i ujednoczenie nazewnictwa regionów fizycznogeograficznych nie jest procesem prostym, ponieważ kraje posiadają odmienne zasady pisowni i ortografii. W tym celu w dalszych badaniach należy będzie przeprowadzić konsultacje z sąsiadami czeskimi oraz niemieckimi. Wprowadzenie zmian w nazewnictwie polsko-czeskim pozwoli na użycie jednoznacznej nazewnictwa angielskiego, co spowoduje dalszą redukcję ilości nazw regionów z 25 do 15 (ryc. 4).

Ryc. 4. Propozycje nazewnictwa angielskiego regionów fizycznogeograficznych Sudetów na pograniczu polsko-czeskim

Fig. 4. The proposal for the English nomenclature of the physical-geographical regions of Sudetes within the Polish-Czech borderland.

Podsumowanie

Przedstawiona analiza przebiegu granic regionalizacyjnych pogranicza polsko-czeskiego w obrębie Sudetów ukazuje zbieżności na poziomie makroregionów, natomiast rozbieżności na poziomie mezoregionów. Obszarem problemowym są Sudety Środkowe a przeprowadzona próba nowego przebiegu granic mezoregionów z zachowaniem przedstawionych powyżej zasad regionalizacji może być dyskusyjna i będzie poddana dalszym badaniom. Ujednolicenie rang regionów oraz wprowadzenie nowego nazewnictwa, które zachowałoby swą suwerenność jest ważnym krokiem do dalszych opracowań geograficznych, społecznych oraz ekonomicznych. Przedstawiona propozycja nowego podziału fizyczno-geograficznego pogranicza polsko-czeskiego pomimo wielu starań może budzić kontrowersje zarówno na płaszczyźnie merytorycznej czy metodologicznej. Problemy, jakie zaistniały w sferze transliteracji będą musiały zostać jeszcze poddane studiom językoznawczym. Ważnym elementem podczas prowadzenia badań było zachowanie zasady suwerenności nazw lokalnych. Nadanie nowych nazw jest jednoznaczne i w miarę możliwości nawiązuje do określeń funkcjonujących w języku regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Uproszczenie nazewnictwa pogranicza polsko-czeskiego pozwoli prowadzić badania, które będą miały nie tylko wymiar regionalny, ale również ponad regionalny-europejski. Przedstawione mapy z nowym podziałem fizyczno-geograficznym pozwolą na prowadzenie dalszych uzgodnień regionalnych we współpracy transgranicznej.

Badania wykazały liczne problemy z: interpretacją fizyczno-geograficzną regionów (regiony o różnych rangach), pisownią nazw w języku polskim i czeskim, oraz genezą nazw.

Literatura:

- Balon J., 2000. *Z metodyki prowadzenia granic regionów fizycznogeograficznych w górach*, (w:) Granice krajobrazowe – podstawy teoretyczne i znaczenie praktyczne, Problemy Ekologii Krajobrazu PAEK, tom. VII, Bogunki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, s. 33-47.
- Balon J., 2001. *Physicogeographical regionalization of the Tatra National Park (Poland)*, (w:) Protected areas and landscape ecological research, Institute of Landscape Ecology of the Slovak Academy of Sciences, Vol. 20, Supplement 4, Bratislava, 116-122.
- Balon J., Jodłowski M., 2004a. *Regionalizacja fizyczno-geograficzna pogranicza polsko-słowackiego*, (w:) Perspektywy rozwoju regionu w świetle badań krajobrazowych, Problemy Ekologii Krajobrazu PAEK, Kielce, 67-73.
- Balon J., Jodłowski M., 2004b. *Pogranicze polsko-słowackie w dotychczasowych podziałach regionalnych*, (w:) Perspektywy rozwoju regionu w świetle badań krajobrazowych, Problemy Ekologii Krajobrazu PAEK, Kielce, s. 59-66.
- Demek J., 1987. *Hory a nížiny*, Zeměpisný Lexikon ČSR, Praha
- Kondracki J., 1994. *Geografia Polski. Mezoregiony fizyczno-geograficzne*, Wyd. PWN, Warszawa
- Kondracki J., 1998, 2002, 2009. *Geografia regionalna Polski*, Wyd. PWN, Warszawa
- Potocki J., 1994. *Uwagi do fizjograficznej regionalizacji Sudetów*, Czasopismo Geograficzne LXV, 2, s.189-197.
- Potocki J., 2000. *Problemy regionalizacji geograficznej i nazw topograficznych w Sudetach na polsko-czeskim pograniczu*, 49 Zjazd PTG "Środowisko przyrodnicze i gospodarka Dolnego Śląska na progu trzeciego tysiąclecia" 21-24.09.2000 Szklarska Poręba, s. 297-300.
- Richling A., Ostaszewska K. 2005. *Geografia fizyczna Polski*, PWN, Warszawa
- Rozenkiewicz A., Łach J., 2010. *Problematyka nazewnictwa regionalnego pogranicza polsko-czeskiego*, Przyroda Sudetów, 13, Jelenia Góra, s. 293-298.
- Walczak W., 1970. *Obszar przedsuddecki*. PWN, Warszawa
- Walczak W., 1968. *Sudety*. PWN. Warszawa
- Żurawek R., 2005. *Podział fizycznogeograficzny*, (w:) Opracowanie Ekofizjograficzne dla Województwa Dolnośląskiego, WBU Wrocław